

TĖVIŠKĖS AIDAI

Nr 41 (1682) 1989 m. spalio mėn. 24 d.

XXXIV METAI

Melbourne

RESPUBLIKA

© Pirmieji leidimo metai
Nr. 1LIETUVOS SAJŪDŽIO LAIKRAŠTIS
Leidžiamas du kartus per savaitę

1989 m. rugsėjo 16 d. šeštadienis

Kaina 15 kap.

Dalykimės gėriu

Visus
mus
maloniai
kviečia
ir
laimina
Jo
eminencija
Lietuvos
kardinolas
Vincentas
SLADKE-
VIČIUS

Linkėjimai prie lopšio

Juos tarė LKPCK
pirmasis sekretorius
Algirdas BRAZAUSKAS

Laukiu ozono

Taip išlydi "Respublika" į kelią
LPS Seimo tarybos pirmininkas
prof. Vytautas LANDSBERGIS

Čia per pus sumažintas Lietuvos Sąjūdžio laikraščio RESPUBLIKA Nr. 1 viršutinė dalis 1 puslapio su trim pagrindiniais Lietuvos vadais. Laikraštis leidžiamas Lietuvos sostinėje Vilniuje.

Svenčiame dieną prisiminti mirusius. apie juos sakoma, kad palaiminti tie, kurie gyveno ir mirė Viešpatyje, nes juos palydi jų darbai (plg. Apreiškimo 14,13). Žmogus po mirties ras jau įvertintus amžinybėje savo gyvenimą ir darbus. Pomirtinis teismas yra žmogaus vaizduotės kūrinys.

Tačiau kiekvienas žmogus ir po mirties palieka gyviesiems savo gyvenimo pėdsakus. Antai, mūsų tautos šventasis Globėjas Kazimieras nepaliko kokių nors nepamirštamų rašytų veikalų, ką nors ypatingo nenuveikė, o paliko tik savo gyvenimo pavyzdį, už kurį pagarbiai jį minime iki šiol, bus minimas ir ateityje. Panašių jaunų mirusių yra ir daugiau, kurie neužmirštami ne už ką kitą, bet tik už savo gyvenimo pavyzdį. Antai Aloyzas Gonzaga, Stanislovas Kostka, Jonas Berchmansas, Vaikelio Jėzaus vardo Teresė Martin, Bernadeta Subirou, Margarita Alacoque. Tai vis jauni mirusieji. O mirusių vyresnio amžiaus tokių neužmirštamų yra daug. Jie paliko vieni gyvenimo pavyzdį, kiti mokslo ir kitose gyvenimo srityse neužmirštamus savo išradimus, darbus, kūrinius.

PAKELIUI AMŽINYBĖN

Vėlinių proga.

Vysk. V. Brizgys

Vyskupas Vincentas Brizgys

Palikusią blogą pavyzdį, ar savo blogų darbų pasėkas žmonija pamiršta vardus, bet jų blogų darbų,

palikto blogo pavyzdžio pasėkas žmonija ilgai kenčia.

Sv. Filipas Neri yra palikęs posakį, kad laimingas yra jaunuolis, kuriam Dievas duoda laiko daryti gera. Bet ir jaunas žmogus turi skubėti daryti gera, nes jaunas žmogus dabar neįsivaizduoja, kaip greitai ateis laikas, kad jau negalės daryti gera, kada kiti gal turės jam patarnauti, jam aukotis.

Visada ne visi buvo išmintingi daryti gera, bet mūsų laikais yra tiesiog baugu, bent kaikiuriuose kraštuose matyti daugybę jaunų asmenų, kurie nepadarė nieko gero, žmonijai kenkia, jų gyvenimas yra pilnas tokių darbų, kurie vadinami nusikaltimais. Daugelis iš jų tokie nelaimingi yra dėl to, kad augančių jų niekas nepamokė tvarkingo gyvenimo, gero elgesio. Jūs paveikė ir patraukė kitų blogas elgesys. Jų gyvenimas ir darbai atsilieps savo blogomis pasėkomis tiems, kurie šiandien yra dar maži, jauni, o gal net ir jų vaikams.

Visais laikais ir mūsų laiko padorus jaunimas turėtų susirūpinti,

JAV už laisvę taikiau būdu

Amerikos valstybės sekretorius James Baker šiomis dienomis jau antrą kartą palankiai pasisakė Pabaltijo kraštų laisvės klausimu. CBS televizijos stoties perduotame pokalbyje su žurnalistais, ką tik pasibaigus susitikimui su Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministru Shevardnadze, rugsėjo 24-ąją, valstybės sekretorius Baker, vieno žurnalisto paklaustas, ar amerikiečių administracija remia Pabaltijo kraštų nepriklausomybę ir net atsiskyrimo nuo Sovietų Sąjungos siekius, taip aptarė administracijos politiką Pabaltijo kraštų atžvilgiu: Daugiau negu keturias dešimt metų Jungtinės Amerikos Valstybės nepripažino teisėtu trijų Pabaltijo kraštų įjungimą į Sovietų Sąjungą. Mes tikimės, kalbėjo toliau valstybės sekretorius Baker, kad kas beįvyktų ryšium Pabaltijo kraštuose žmonių reikiama troškimu atsiekti daugiau autonomijos, daugiau laisvo apsisprendimo ir daugiau laisvės, įvyks taikingu būdu. Toks yra mūsų nusistatymas. Jei klausiate, tęsė valstybės sekretorius Baker, ar reikėtų laisvo apsisprendimo, ar reikėtų laisvės ir autonomijos, atsakau - taip, mūsų įsitikinimu reikėtų. Žurnalistas toliau paklausė valstybės sekretoriaus, ar reikėtų ir nepriklausomybės Pabaltijo kraštams? Į tai James Baker atsakė, jog tai neturėtų įvykti nestabilumo, kraujo praliejimo ar panašiomis sąlygomis. Tokia yra mūsų politika Pabaltijo kraštų atžvilgiu. Galop, amerikietis žurnalistas paklausė valstybės sekretoriaus, ar tiesa, kad amerikiečių administracija yra padariusi išvadą, kad Gorbačiovas bus priverstas nuraminti nacionalinius sąjūdžius? Į tai valstybės sekretorius atsakė, jog amerikiečių administracija visai nėra padariusi tokios išvados. Valstybės sekretorius pridūrė, kad jam skrendant su sovietų ministru Shevardnadze iš Vašingtono į Wyoming valstiją, jis su savo svečiu svarstė Estijos, Latvijos ir Lietuvos nepriklausomybės siekius. Ministras Shevardandze ta proga įsakmiai atmetė galimybę, kad Sovietų Sąjunga šiam reikalui išspręsti panaudosianti jėgą. Ministras Shevardnadze dar pabrėžė, kad visa sovietinė valdžia yra priešinga jėgos panaudojimui.

kaip paveikti savo bendraamžius anuos nelaimingus, klystančius, turėtų tapti gero apaštalais anų nelaimingų tarpe, turėtų kovoti prieš jų klaidas, blogą elgesį. Yra jaunimo organizacijų gražiais obalsiais. Tokių turime ir mes. Jaunimas turėtų nepasitenkinti tik priklausyti kuriai nors tokių organizacijų. Turėtų stengtis būti anų gražių obalsių ar tikslų apaštalais savo laiko jaunimo tarpe. Kiekvieno asmens darbai palydės jį amžinybėn. Iš visokių gerų darbų yra gal pats prasmingiausias padėti kitiems, kad juos amžinybėn palydėtų jų ne blogai, bet geri darbai.

Lietuvių Kapinės - meno galerija.

„The Toronto Star“ rugsėjo 18d. laidoje rašo, kad Mississaugoje (arti Toronto) Sv. Jono lietuvių kapinės paverstos meno galerija, turint galvoje daug ir įvairių meniškų vertės paminklų. Esą įdomūs ir paminklų užrašai, kuriuose atsispindi tėvynės ilgesys. Toronte gyvena apie 15,000 lietuvių. Kapinėse palaidota arti 2,000. Kun. J. Staškevičius korespondentui pareiškęs, kad kapinių puošimas ir paminklų statymas yra lietuvių tradicija. Ta tradicija tęsiama ir šiose kapinėse, nuo 1960 m., kai jos buvo įsteigtos kun. Petro Ažubalio.

Sunkus kelias į ekonomišką savarankiškumą

ĮVYKIAI

Lietuva per daug prisiūta prie Rusijos

Sovietų imperijoje negerai. Viskas braška, serga. Nepagydomas ligonis. Vakarų Europos spauda skelbia, kad apie 60 milijonų gyventojų nepakankamai pavalgo. Darbininkai nebe nori dirbti, nes nedaug ką tegali pirkti. Nėra darbo našumo. Apie 750,000 darbininkų kasdien neateina į darbą. Vl. Terleckas ir V. Baldišius „Vakariniuose naujienose“ rašo: „Mes turime tik pusiau pinigus, kabinetes kainas ir tikrai rinkos karikatūra, blogiausiu jos prototipu. Tenkinamės žemu gyvenimo lygiu, nuolat didėjančiu deficitu, kainų kilimu, speculiacijos klestėjimu, nedarbo pajamomis“. Toliau str. autoriai rašo, kad „Pabaltijo padėtis geresnė, nes komunistinė sistema čia 20 metų trumpesnė, kaip kitur sovietuose. Todėl čia nespėta visiškai pasmaugti žmonių iniciatyvumo ir veiklumo“. Str. baigia pastaba, kad „visos respublikos lygios, tiksliau - vienodai beteisės“.

Vokiečių politikos žurnalas „Der Spiegel“ (Nr. 39) rašo, kad visur pašlijusi partinė drausmė. Esą neseniai per Leningrado televiziją buvęs perduotas pokalbis su vienu darbininku, prieš 8 mėnesius grąžinusi partinį bilieta. Savo žingsnį jis pateisinęs tuo, esą dabar Leningrade aprūpinimas buitinais dalykais esą beveik toks blogas kaip vokiečių kariuomenės apsiausties bei blokados metu karo metais. Žinia, taip jau labai blogai nėra, bet nėra ir gerai. O draugas Petrovas iš Puškino miesto išreiškė tokią savikritiką: „Mes, komunistai, esame kalti dėl mūsų žmonių nelaimės. Liaudis mumis netiki, netikime ir mes patys. KP nebeturi niekur autoriteto“.

Negeriau yra ir Lietuvoje. Tą mes jau žinome. Tad nenuostabu, kad Pabaltijo ir kitos respublikos nori išsprusti iš Maskvos „globos“, tiksliau išnaudojimo. Niekas nenori likti skėstančiame laive. Maskva čia neatsiuntė tankų, atvirksčiai, kiek paglostė, davė kultūrinę autonomiją, demokratinių teisių. Nuo 1990 m. pažadėta suteikti ūkinį savarankiškumą. Tačiau, jeigu tai ir įvyks, Lietuvos kelias bus labai sunkus ir ilgas. Ir štai dėlko. Pokario metais Lietuvoje okupantai sukūrė nepaprastai didelę pramonę, neatremtą į Lietuvos turtus, į jos šaknis ir praktiškai ne tik nenaudingą, bet ir žalingą, užnuodijusią Lietuvos orą, upes, ežerus, marias. Kuriamą pramonę su savimi atsigabeno daug rusų kolonistų, kurie ir pastačius įmones, čia tebegyvena, dirba ir dažniais atvejais drumščia svetingo krašto gyvenimą. Taigi atveža mašinas, darbininkus, žaliavas, o išveža gaminius, nedaug ką tepalikdami Lietuvoje.

52% Lietuvos respublikos pajamų duoda kaimas bei žemės

Bronius Kviklys
Mūsų specialus bendradarbis Čikagoje

ūkio produktų perdirdimo šakos. Tai mėsa, jos gaminiai dešros, kumpiai, sūriai, kiaušiniai, cukrus, saldainiai, žuvis, konservai, gėrimai. Lietuva dideliais kiekiais gamina tekstilę, trikotažą, celuliozę, popierių, kartoną, baldus, įvairias mašinas, įrankius, metalo pjovimo stakles, gerus gražtus elektronikos dalykus, magnetofonus, dulkių siurblius, televizorius, radijo priimtuvus, avalynę, odos dirbinius, chemijos gaminius, didžiulius trašų kiekius ir daugelį kitų dalykų.

Iš vietinių žaliavų gaminamos statybinės medžiagos. Čia pažymėtinas N. Akmenės cemento gamyklos portland cementas, greit kietėjantis cementas, šiferis, asbestiniai vamzdžiai. Kasmet pagamina apie 1,200,000 tonų cemento, kurio tik keli procentai paliekami Lietuvai. Žinia, kad jie jokiū būdu nepatenkina vietos poreikių. Visa žaliava - klintys ir molis, randama Lietuvoje dideliais kiekiais. Ir visa tai plaukia į „Plaćiają tėvynę“... O kainas šiems ir kitiems dalykams diktuoja - nustato Maskva. Aišku, kad jos yra žemos, Lietuvos ūkiui nepalankios. Gal apie 80% Lietuvos pramonės įmonių priklauso tiesiog Maskvai. Jos nėra sov. Lietuvos vyriausybei pavaldžios.

Tuo tarpu Maskva nustato jos teikiams žaliavoms bei gaminiams aukštesnes kainas. Vien už teikiamus energijos produktus (benziną, žibala, mazutą, tepalus ir pan.) Lietuva turi pasaulinėmis rinkos kainomis sumokėti 1.6 bil. dolerių. Prekyba su Rusija paremta mainų būvu, naudojant rublį.

O ar gali Lietuva lengvai nutraukti ekonominius ryšius su Sovietų Sąjunga? Vargiai ir tai labai sunkiai, nes visas ekonominis gyvenimas, visa Lietuvos pramonė, prekyba yra prirakinta, tiksliau tiesiog prisiūta prie Maskvos. Dabartinė Lietuva negali palaikyti betarpiškų ekonominių ryšių su užsieniu (Vakarų kraštais) net tuo atveju, jeigu ir atsirastų galimybė, nes neturi kuo mokėti. Rusų rublio niekas neima, o Lietuvos žemės ūkio produktai Vak. Europos kraštams, ypač jiems susijungus į Bendrąją rinką, nereikalingi - ir čia visur reiškiasi jų perteklius.

Lietuva nedaug ką galėtų į vakarų kraštus eksportuoti. Gal cementą, jeigu jo fabrikas pereitų Lietuvos vyriausybės žinion. Gal šiek tiek rūkytos, konservuotos mėsos gaminių, linų pluošto, sėlenų, audinių, saldainių, kai kurių elektroninių dalykų, televizorių, dviračių. Bet ir jiems nebūtų lengva surasti rinką.

Ūkiškam savarankiškumui atsirasti būtina sąlyga savas tvirtas pinigas, valiuta. Ekonominis

savarankiškumas negali atsirasti be politinės nepriklausomybės. Pirmiausia, Lietuva neturi jos pačios saugomų sienų, muitinių, net savos policijos, nekaltant apie kariuomenę. Kas nori gali į Lietuvą atvykti, iš jos išvykti ir išvykti netuščiomis. Tuo naudojasi kaimyninių ir net tolimesniųjų „broliški“ respublikų bei Lenkijos gausūs spekuliantai. Jie čia superka ir išsiveža geriausių prekių didelius kiekius, palikdami bevečius rublius. Jo vertę nusako vienas Vilniaus laikraštis: „Rublio, neverto net rublio pardavinėjimas brangiau už rublį yra finansinis makijažas, arba lietuviškai tariant - lavono masažas“. Čia daug tiesos, nes US dolerio kaina juodojoje rinkoje 15-20 rb.

Kad kelias į ūkinį Lietuvos savarankiškumą yra labai sunkus, tai žino ir dabartiniai sovietinės Lietuvos vadovai. Čia mums įdomus KP CK I sekr. Alg. Brazausko pasisakymas, paskelbtas „Tiesoje“ (Nr. 215), „Pertvarka sužadino tautoje laisvės troškimą, kuris visada joje buvo gyvas... Nepriklausomybės įgijimas - kelias išsigelbėti. Bet perspėjame, kad praėjus prie savarankiškumo, reikalai iškart nepasitaisys, gal būt iš pradžių dar bus blogiau. Reikia palaukti. O laukti įkyrėjo“. Toliau jis aiškina, kad Lietuva „taip integruota į Sąjungos ekonomiką, kad ryšius su ja nutraukti būtų pražūtinga... Respublikos pramonė beveik 100% apsirūpina Sąjungos metalu, nafta, dujomis, medvilne, vilna, chemikalais“. Separatizmas, žinoma galimas, bet jis negalės būti greitas ir lengvas.

O vis dėlto Lietuva turi siekti politinio, ūkinio savarankiškumo, nes be jo negalima nepriklausomybė. Prisiminkime 1918-1928 metus. Tada Lietuva buvo be galo suvarginta, sunaikinta, o tačiau įstengė per pirmąjį dešimtmetį laisvo gyvenimo tapti politiškai ir ekonomiškai savarankiška. Padėtį Lietuvai gal galės ir užsienio kraštai. Kai ką jau pažadėjusi Švedija. Pagaliau ir ateities Rusija, stokodama visko, turės ir toliau pirkti iš Lietuvos maisto produktus, gaminius, o už tai duoti savo žaliavas. Žinia, reikės svetimų šalių kreditų, bet gal ir čia atsiras nesavanaudiškų geradarių. Kelias į savarankiškumą yra ilgas ir sunkus, bet reikia. Atgimstanti Lietuva tai ir daro.

Australijos Senatas priėmė rezoliuciją, kuria Sovietų Sąjungos vyriausybė yra raginama viešai pasmerkti Molotovo-Ribbentropo paktą ir sugrąžinti Pabaltijo tautom laisvo apsisprendimo teisę. Rezoliucijoje, be kita ko, sakoma, kad sovietinė valdžia turėtų sudaryti sąlygas Pabaltijo tautom, kuriomis jos pačios galėtų atkurti joms priklausančias suverenumo teises. Australijos senatoriai rezoliucijoje primena, kad Pabaltijo kraštų okupacija yra Molotovo-Ribbentropo slaptos susitarimo pasekmė ir kad Australija palankiai vertina ir remia Pabaltijo tautų siekius bei pastangas atstatyti Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybę. Rezoliuciją Australijos Senatui pateikė liberalų partijos deputatas Peter Baume. Panašią rezoliuciją artimiausiu laiku svarstys ir Australijos Atstovų Rūmai.

Published by Dr. Pranas Dauknyš
18 Henry St., Kensington 3031
President of the Lithuanian
Catholic Federation

Vengrija nori atsipalaiduoti nuo Varšuvos santarvės. Budapešte šiomis dienomis vykstančioje Vengrijos Parlamento sesijoje, kaip rašo Vatikano radijo dienraštis, siekiama galutinai nutraukti dar užsilikusius ryšius su niūria praeitimi. Vengrijos gynybos ministras, kalbėdamas sesijos posėdyje, viešai atsiribojo nuo vadinamosios „Brežnevo doktrinos“, pagal kurią Sovietų Sąjunga suteikė sau teisę kariniai intervenuoti Varšuvos santarvei priklausančiuose kraštuose komunistinei santvarkai apsaugoti. Remiantis tą Brežnevo doktrina, Sovietų Sąjungos kariuomenė 1968-ais metais buvo pasiūta į Čekoslovakiją tame krašte kilusiam demokratiniam sąjūdžiui nuslopinti. Vengrijos gynybos ministras, kalbėdamas Parlamente, pasmerkė Vengrijos kariuomenės dalinių dalyvavimą Čekoslovakijos invazijoje.

Rytų Vokietijos pabėgėliai. Iš Budapešto pranešama, kad iš Vengrijos per Austriją Vakarų Vokietiją jau pasiekė iš viso apie 23 tūkstančiai Rytų Vokietijos pabėgėlių. Vengrijai atvėrus savo sieną su Austrija, Rytų Vokietijos pabėgėliams dabar leidžiama nevaržomai pereiti į Vakarų. Žymiai sunkiai jiems yra emigruoti iš kitų komunistų valdomų kraštų. Pavyzdžiui, Vakarų Vokietijos ambasadoje Prahoje šiuo metu yra prisiglaudę apie tris tūkstančius Rytų Vokietijos piliečių, laukiančių leidimo emigruoti į Vakarinę Vokietiją.

Pasmerkė „Pravdos“ dienraštį. Sovietų Sąjungos aukščiausiosios tarybos komisija viešumo klausimam pirmą kartą viešai pasmerkė „Pravdos“ dienraštį dėl to, kad be jokių komentarų ištiesai persispausdino Vakarų spaudoje pasirodžiusį straipsnį, kuriame yra tendencingai ir įžeidžiančiai pristatomas liaudies deputatas Borisas Jeltsinas. Straipsnyje yra komentuojama Jeltsino laikysena vizito metu Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Aukščiausiosios tarybos komisija viešai atsiprašė Jeltsino dėl straipsnyje pateiktų komentarų. Jeltsinas, kaip žinoma, kelias savaites lankėsi Jungtinėse Amerikos Valstybėse, čia susitiko su atsakingais amerikiečių valdžios atstovais, politiniais veikėjais, laikraštinkais. Tarp kita ko, pažymėtina, kad per vieną amerikiečių televizijai duotą interviu, Jeltsinas pareiškė, kad jis besąlyginiai remia trijų Pabaltijo kraštų teisę visiškai laisvai apsispręsti savąjį likimą. (Ansa)

Atšventinta šv. Lino bažnyčia Baltarusijoje. Pelesos kaime, dabartinėje Baltarusijoje, buvo atšventinta švento Lino bažnyčia. Atšventinimo pamaldom vadovavo Vilniaus arkivyskupas Julijonas Steponavičius. Dalyvavo daug kunigų iš Lietuvos ir Baltarusijos, taip pat labai daug svečių, tarp kurių buvo keli etnografiniai ansambliai. Kelis vaizdus apie švento Lino atšventinimo pamaldas perdavė Lietuvos televizija. Švento Lino bažnyčia Chruščovo laikais buvo uždaryta ir paversta grūdų sandėliu. Už jos sugrąžinimą ilgai ir drąsiai kovojo vietos lietuviai tikintieji. Bažnyčia buvo atstatyta su Lietuvos katalikų pagalba.

Žaliųjų Partijos konferencija rugsėjo 30 dieną 10 valandą Vilniuje, Mokslų akademijos prezidiumo salėje rengiama Lietuvos Žaliųjų partijos konferencija. Numatomi keturi posėdžiai šiomis temomis: Tauta ir gamta, žaliųjų moralė ir gyvensena šiandien, kodėl reikalinga Lietuvos žaliųjų partija, Lietuvos žaliųjų partijos veiklos pagrindinės kryptys.

TEVIŠKĖS AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mieldažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siūsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$25. Kituose kraštuose \$30. Atskiras numeris 50c. Skelbimai už skilties vieną cm. - \$1.50. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taisy savo nuožiūra.

Atgimstanti Europa

Rašo Dr. J.Kunca

Vakarų civilizacijos lopšys - Europa - buvo taip sunaikinta paskutinio karo ir jo pasekmių, kad atrodė, jog ji niekad neatsigaus ir nevaids svarbios rolės pasaulio reikalų sprendime, ir kad žmonijos vadovavimas yra perėjęs į rankas jaunos Amerikos, kuri tam nėra pribrendusi. Nežiūrint pergyventos katastrofos, Europa pradeda atgimti.

Europos žydėjimo laikais jos branduolį sudarė Vokietija, Prancūzija ir Anglija. Per paskutinį karą anglai prarado savo didžiulę imperiją, prancūzai neteko kolonijų, o Vokietija liko padalinta į dvi dalis.

Bet europiečių dvasia išsilaike, nors ir gana sužalota. Darbštūs vokiečiai ne tik atstatė naują Vokietiją, bet, šalia Japonijos, jie sukūrė švarią ekonominę galybę. Sukrikusioje Prancūzijoje De Gaule įvedė tvarką ir atstatė krašto prestižą bei ekonomiką. Anglijai sekėsi kiek sunkiau iki M.Thatcher valdžios perėmimo. Dabar ir ši Europos branduolio dalis pradeda atsigausti.

Nežiūrint to, Europa priklausė ir dar priklauso nuo amerikiečių ir, kiek mažiau, nuo rusų valios, nes jų rankose yra apsiginklavimo monopolis. Iki dabar nebuvo vilties, kad padėtis galėtų pasikeisti, o dar mažiau, kad Rytų Europa galėtų atgauti laisvę. Priešingai, vos prieš dešimt metų daug kas, net ir garsūs analistai, galvojo, kad komunizmas ir S.Sajunga ko gero užviešpataus visą pasaulį. Išsigandusios demokratijos skubėjo gerinti Maskvai pasirašydamos Helsinkio sutartį, pagal kurią užgarrantavo pokarines Europos valstybių sienas pripažindamos Maskvai rusų pagrobtas teritorijas.

S.Amerika leido rusams žudyti sukilusius vengrus ir čekoslavakus, nors tada ir turėjo atominę jėgą atbaidyti Maskvą nuo tokių žudynių, o bejėgė Europa buvo priversta viską priimti. Aišku, kad tokioje padėtyje nebuvo galima tikėtis Pabaltijo klausimo išskelimo. Buvo ir dar yra pasitenkinama mūsų paguodimu, kad kai kurios Vakarų valstybės nepripažįsta mūsų krašto okupacijos.

Staiga padėtis pasikeitė ne dėl demokratinio pasaulio pastangų, bet dėl S.Sajungos ekonominio

sukritimo, kuris privertė Maskvą reformuoti netikusį režimą ir sustabdyti apsiginklavimo lenktynes. Kremlius pasidarė gana sušnekamas, nes jam reikia Vakarų ekonominės paramos ir kartu geros valios nustoti moderninti savo apsiginklavimą. Perestroika negalėjo apsieiti be glasnost - šiokios tokios laisvės grąžinimo, kuris buvo išnaudotas pavergtų tautų laisvės reikalavimui. Pirmas organizuotas protestas prieš sovietinę okupaciją įvyko visai netikėtoje vietoje - Pabaltyje, kuris ir toliau pirmuoja kovoje už nepriklausomybės atgavimą.

Deja, vakarai, vietoj tvirtai paremti pabaltiečius, dar vis bijosi ir tyli tuo parodydami savo politinį nesubrendimą ir bailumą. Jie dabar teisinasi, kad taip elgiasi nenorėdami pakenkti Gorbachiovui, kaip kad anksčiau tylėjo bijodami atominio karo. Savo bailumu demokratijos neišgelbės Gorbachiovo, tik praras progą atitaisyti jų pačių padarytą žalą Rytų Europai, kurią Roosevelt su Churchilliu paliko rusų rankose vietoj laiku išgauti iš Stalino garantiją, kad jis pasitrauks po karo iš visų svetimų teritorijų. Dėl šitos Vakarų klaidos žuvo milijonai nekaltų žmonių Sibiro koncentracijos stovyklose ir 100 milijonų europiečių nešė bereikalingą vergovę per pusšimtį metų. Tai aiškiausias įrodymas S.Amerikos nesugebėjimo vadovauti pasauliui.

Pasikeitė laikai ir kartu padėtis. Išsilaičius europiečių laisvės meilė ir savigarba davė pradžią Europos atgimimui. Nei S.Amerika nei Maskva neprisidėjo prie naujos padėties susidarymo. Rusų imperija griūva, nes ji supuvo ir neišlaiko savo svorio. Pavergtos Rytų Europos ir Pabaltijo tautos nenori nieko bendro turėti su pusiau aziatine Rusija, kuri nei pati gyvena, nei leidžia gyventi kitiems ir dar pretenduoja, kad vergai nepabėgtų iš skėstančio laivo, bet palydėtų jų engėjus į jūros dugną. Lenkija, Vengrija ir Slovenija jau, galima sakyti, apleidžia komunistinį rojų. Lietuvai, po paskelbimo, neteisėtu Ribbentropo-Molotovo pakto ir po

Lietuvos parlamento vienbalsio rezoliucijos priėmimo, kad mūsų kraštas yra neteisėtai okupuotas, belieka paskutinis žingsnis - pasiskelbti nepriklausoma, kai tam bus tinkamos sąlygos.

Labai svarbus įvykis Europoje, tai masinis bėgimas Rytų Vokietijos piliečių. Vien per Vengriją ir Austriją pabėgo virš 20,000 žmonių. Kartu su oficialiai apleidusiais Rytų Vokietiją persikėlė gyventi į laisvą Vakarų Vokietiją šiais metais 450,000 asmenų. Toks didelis jaunų žmonių įnašas V.Vokietijai yra ypač svarbus, nes ten nėra gyventojų priauglio ir trūksta specializuotų darbininkų. Vokietijos susivienijimo reiklalas gali išsispusti anksčiau negu galvojo Maskva ir Vašingtonas. Susivienijus Vokietijai, Europa atgautų savo ekonominę, politinę ir militarinę lygsvarą. Rytų Europa ir Pabaltis, kurio išsilaisvinimo niekas negalės sustabdyti, nežiūrint ar Maskvoj sėdės Gorbachiovas ir kitas vadas, įsijungs neužilgu į suvienytos Europos šeimą. Tada pasibaigs Europos atgimimo procesas.

Subyrėjus Rusijai ir silpnėjant S.Amerikos įtakai, atgimus Europa perims iniciatyvą į savo rankas. Europos atgimimas turi pasaulinės reikšmės, nes pasaulis dabar neturi tinkamo vado. Paskutinių 50-ties metų istorija parodė, kad šita tuštumą reikia skubiai užpildyti.

Arvydas Juozaitis Amerikoje

Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio seimo tarybos narys Arvydas Juozaitis atvyko į Vašingtoną, kur numato išbūti kelias dienas. Arvydas Juozaitis, prieš pasiekdamas Vašingtoną, aplankė Los Angeles lietuvių bendruomenę, kiek anksčiau Tabor Farm vietovėje, netoli nuo Čikagos, dalyvavo Santaros-Sviesos kasmetiniame suvažiavime. Dalyvaus Clevelande įvyksiančiame Amerikos lietuvių bendruomenės atstovų susirinkime, vėliau numato dar aplankyti kitas lietuvių bendruomenes Jungtinėse Amerikos valstybėse. Vašingtoną taip pat pasiekė vienas pagrindinių Lietuvos Žaliųjų sąjūdžio veikėjų Vaidotas Antanaitis. Lietuvos atstovybėje Vašingtone įvyks vietos lietuvių ir kvieštų amerikiečių susitikimas su svečiais iš Lietuvos.

Prezidento A. Stulginskio minėjimas

Iš Lietuvos mus pasiekė žinia, kad rugsėjo 23 dieną, Kaune buvo rengiamas buvusio Lietuvos respublikos prezidento Aleksandro Stulginskio minėjimas jo mirties dvidešimtmečio proga. Seštadienį 10 valandą Kauno arkikatedroje buvo aukojamos šventos Mišios už Aleksandro Stulginskio sielą, o po Mišių - 12 valandą, Menininkų rūmuose įvyko velionio paminėjimas. Aleksandro Stulginskio minėjimą Kaune rengia Lietuvos krikščionių demokratų partija.

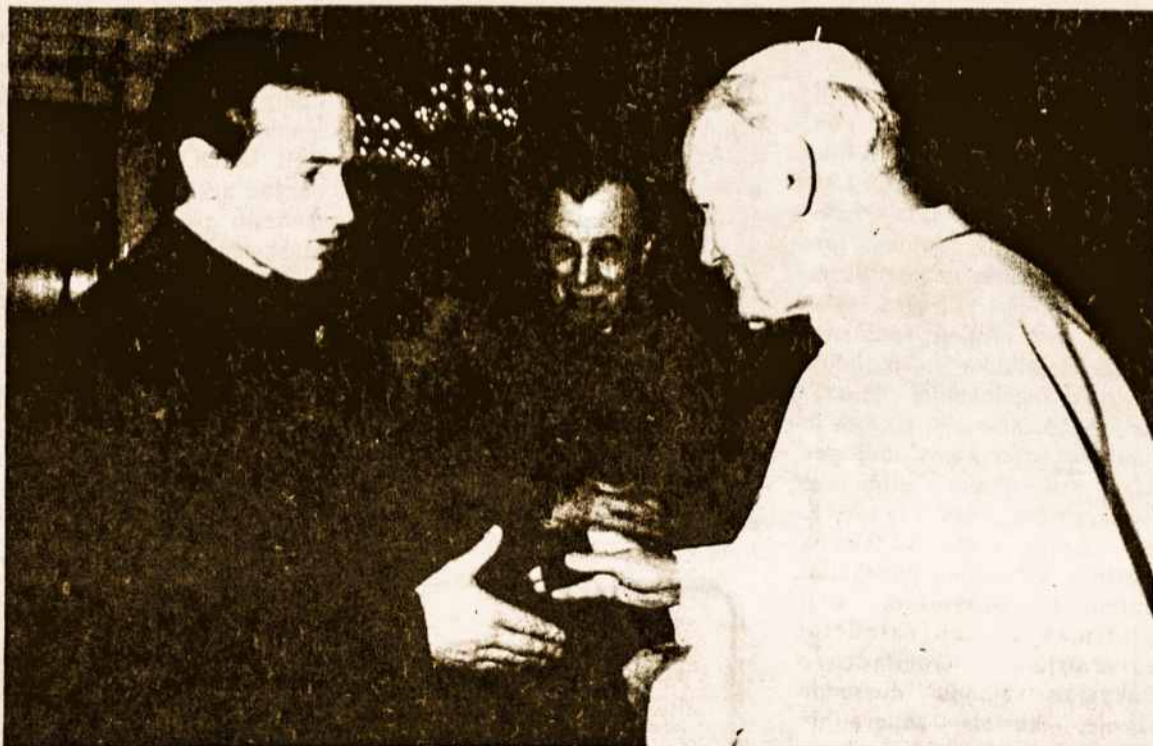
Antrasis nepriklausomos Lietuvos respublikos prezidentas Aleksandras Stulginskis buvo žymus visuomenininkas, kultūrininkas ir politinis veikėjas, vienas iš Lietuvos krikščionių demokratų partijos steigėjų, Tautos, vėliau, Valstybės tarybos narys ir Nepriklausomybės akto signataras. Veikdamas politinėje plotmėje ryžtingai gynė demokratijos principus ir siekė, kad jais remtųsi nepriklausoma Lietuvos valstybė. Buvo Steigiamojo seimo nariu ir pirmininku, kurį laiką drauge eidamas ir respublikos prezidento pareigas. Vėliau buvo du kartus perrinktas respublikos prezidentu. Būdamas Vakarų kultūros žmogus stengėsi atgimstančią Lietuvą organizuoti Vakarų įtakoje ir rykiuoti ją į modernių demokratinių valstybių eilę. Stulginskiui esant prezidentu buvo išleisti visi pagrindiniai Lietuvos įstatymai, suorganizuoti tautinės kultūros židiniai bei padėti ūkinio gyvenimo pagrindai. Pirmosios sovietų okupacijos metu buvo išvežtas į Sibirą ir tik '56-ais metais sugrįžo atgal į Lietuvą, kur mirė prieš 20 metų rugsėjo 22d.

LRTV

Pabaltiečiams reikia Vakarų pagalbos

Visi didieji Italijos laikraščiai plačiai pranešė apie praėjusią savaitę Romoje surengtą tarptautinį studijų seminarą „Trys vėliavos už laisvę - Lietuvą, Latviją ir Estiją.“ Studijų seminare buvo nuodugnai apžvelgti praeities ir dabarties įvykiai trijuose Pabaltijo kraštuose, buvo iškeltos pabaltiečių viltys ateičiai. Seminare išreikštas mintis apibūdina italų spaudoje pasirodžiusių straipsnių antraštės. Štai keletas jų: Pabaltiečiams reikia Vakarų pagalbos, tremtiniai įspėja: atsargiai vertinkite viešumą ir persitvarkymą, paliaubų akimirka Lietuvos Bažnyčiai, po 21-nerių metų lagerio lietuvis kunigas neprarado vilties, kad jo tėvynė atgaus nepriklausomybę. Italų laikraščiai plačiai aprašo kunigo Alfonso Svarinsko studijų seminare padarytus pareiškimus. Spauda taip pat atkreipia dėmesį į prelatą Vytauto Kazlausko pranešimą, kuriame pabrėžiama, kad TSRS Konstitucijos pataisų ir papildymų projekte, kuris Maskvoje turėtų būti patvirtintas lapkričio 29 dieną, visiškai neatsižvelgiama į tautų balsą. Prelatas Kazlauskas pridūrė, kad realius Gorbachiovo užmojus demokratizuoti sovietinę santvarką bus galima įvertinti tik tuomet, kai paaiškės, ar tikrai yra siekiama tą santvarką pagrįsti visuotiniai pripažintomis teisės normomis.

LRTV

Kun. MEDARDAS ČEPONIS, naujos Palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijos Vilniuje klebonas, priėmimo pas ŠV. TĖVĄ JONĄ-PAULIŲ II 1989.I.18. Naujasis klebonas šiuo metu rūpinasi planuojamos šventovės statyba naujuose Vilniaus rajonuose. Nuotr. "L'Osservatore Romano"

Visuose Sovietų imperijos kraštuose, Persitvarkimo Sąjūdžiams įgavus tautinio atgimimo formas, tas labai nepatiko rusams kolonistams, nes jie bijo prarasti vadovaujančias pozicijas ir ekonomines privilegijas. Iki šiol jie jautėsi labai išdidžiai ir į užimtųjų kraštų gyventojus žiūrėjo su panieka. Kiekvienas patriotas jiems buvo „fašistas“, o kiekvienas rusas „išlaisvintojas“.

Visuose „Sąjunginėse respublikose“ gyvena 24 milijonai rusų kolonistų, kurie ten yra vadinami „Imperijos sargais“. Iki Gorbaciovo įvestų permainų, tie taip vadinami imperijos sargai, buvo privileguota gyventojų klasė visuose rusų užimtuose kraštuose. Jie turėjo savo vaikams rusiškas mokyklas, savo spaudą ir kadangi jie užėmė aukštą tarnybą, tai ir specialias krautuves „Sovietiniam elitui“.

Sovietinis mažumų apsaugos įstatymas buvo taip surašytas, kad rusų mažuma gyvenanti Lietuvoje ar Latvijoje turėjo daugumos teises. Jie turėjo visas teises į rusiškas mokyklas ir spaudą, bet lietuviai gyventantieji už Lietuvos ribų, neturėjo jokios teisės turėti savo mokyklas arba lietuvišką nors ir komunistinę spaudą. Šita negailestinga diskriminacija buvo taikoma lietuviams gyvenantiems Sibire, Gudijoje ir Karaliaučiaus krašte. Sovietų daroma kultūrinė mažumų diskriminacija turėjo tarnauti rusifikacijai ir greitesniam jų nutautinimui.

Lietuvos istorija buvo klastojama ir didinga mūsų tautos praeitis buvo niekinama. Mūsų karaliai ir kunigaikščiai pristatomi kaip kokie žiaurus laukiniai feodalai, o rusų carai ir jų generolai aukštinami ir vadinami civilizacijos nešėjais. Nemanome, kad užimtų kraštų naikinimas ir išplėstų turtų gabenimas į Maskvą buvo „civilizacijos“ nešimas. Tai buvo vergovės ir baudžios nešimas. Jie prieš šimtą metų panaikintą baudžią mums vėl atnešė 1947 m. iš laisvų ūkininkų atimdami žemę ir per prievartą suvarydami visus į kolchozinę baudžią. Jie gražindami baudžią, pasuko Lietuvos civilizacijos laikrodį 100 metų atgal.

Lietuviška kompartija

Grįžta į Lietuvą Litas

Vakarų pasaulio informacijos priemonės - spauda, radijas ir televizija, - plačiai pranešė apie Lietuvos komunistų partijos paskelbtą programinį pareiškimą, kuriame pažymima, kad Lietuvos kompartija yra pasiryžusi siekti autonomijos nuo visos sąjunginės partijos ir tapti politine jėga kovojančia už teisinius pagrindais besiremiančią nepriklausomą Lietuvos valdžią. Taip spaudos agentūros pristato Lietuvos kompartijos programinio pareiškimo esminę mintį. Lietuvos kompartija, rašo spaudos agentūros, savo programiniame pareiškime aiškiai atsiriboja nuo stalininės praeities ir nuo marksistinio-leninistinio dogmatizmo. Be to, Vakarų informacijos priemonės taip pat atkreipia dėmesį, kad Lietuvos aukščiausioji taryba, priėmė įstatymą Lietuvos ekonominės autonomijos klausimu. Pagal šį įstatymą, rašo užsienio spaudos agentūros, jau ateinančiais metais

Imperijos sargai

Rašo: Albinas Pocius

1988 m. prasidėjęs Rusijos pavergtųjų tautų atgimimas tarp Kaukazo ir Pabaltijo tautų, sumaišė visus jų rusifikacijos planus ir Maskva buvo priversta duoti daugiau teisių užimtiems kraštams. Gavome atgal savo Trispalvę vėliavą, Vytį ir Himną. Kada buvo pareikalauti, kad tų kraštų kalba būtų paskelbta valstybinė kalba, imperijos sargai arba kolonistai pasijuto nesaugiai, ir „nuskriausti“, nes reikės mokintis lietuviškai. Čia jie pajuto, kad jų vyraujanti padėtis baigiasi ir nebeturės pirmenybės prieš užimtųjų kraštų gyventojus.

Bendrai kolonistų ir klajoklių vyravimui artėja galas. Iš viso Sovietų imperijoje yra 289 mil. gyventojų. Rusai sudaro 147 mil. gyventojų, o 142 mil. yra ne rusai, bet spėjama, kad jų paskelbta statistika, kaip visos Maskvos paskelbtos statistikos yra suklastota. Manoma, kad prie rusų buvo priskaityta visi Federalinės Rusijos respublikos gyventojai, kad gauti didesnę rusų skaičių. Federalinė Rusijos respublika turi daug autonominių sričių, kaip pav. Komi, Fino-Ugro, Mordovija, čuvašų, kalmukų, totorių, kazokų ir Sibiro mongolų. Dar yra apie 80 rusų pavergtų mažų tautelių, kurios savo respublikos neturi, bet priklauso Rusijos federacijai. Todėl vietoje skelbiamos 5 mil. persvaros, faktinai rusai jau dabar yra mažumoje.

Kaukaze, išskyrus Armenus, visos kitos tautybės yra Islamo tikybos muzulmonai. Jie jokių gimimo ar šeimos planavimo taisyklių nepripažįsta ir pas juos gimimų skaičius yra didžiausias iš visų sovietų užimtų kraštų. Jie už keletos metų pakeis santikį tarp rusų ir muzulmonų. Rusai pasijus esą mažumoje ir norėdami išsaugoti savo imperiją, turės duoti daugiau laisvės arba grįžti į Stalino priešpaudos laikus.

Sovietų Rusijos užimtuose kraštuose, jų kolonistai arba imperijos sargai, nenorėdami mokintis gyvenamojo krašto valstybinės kalbos, Estijoje ir Moldavijoje buvo suorganizavę

pramonės įmonių streikus. Kadangi 90 procentų visų tiesioginiai priklauso Maskvai, todėl ir tų įmonių streikus finansavo tų įmonių centrai iš Maskvos. Moldavijoje, Dobrovs mieste, mašinų gamybos įmonė iš savo centro Maskvoje gavo 80,000 dolerių streiko organizavimui. Panašiai buvo Estijoje ir Ukrainoje.

Prasidėjęs pavergtųjų tautų atgimimui, pradėjo stiprėti ir pačių rusų šovinistinis nacionalizmas. Atsirado daugybė egstremistinių organizacijų į kurias stoja rusų jaunimas ir Afganistano karo veteranai. Beveik jos visos yra antisemitinės. Ypatingai Pomyat arba Atmintis. Pomyat organizacija yra griežtai nusistačiusi prieš svetimtaučius. Jie savo nariams sako: Atsimink, kas sugriovė Rusiją 1917 metais. Atsimink kas atėmė tavo tėvų žemę ir juos deportavo į Sibiro mirties stovyklas. Atsimink kas tave siuntė betiksliai kovoti į

tolimą Afganistaną. Jų veikla taip sustiprėjo, kad valdžia davė jiems net pasvalandį televizijoje. Mas dabar suprantame, kodėl svetimtaučiai deda visas pastangas išvuioti į Ameriką, kad ten ir toliau galėtų kurti komunizmą ir visi bėga iš savo sukurto rojaus.

Po rugpiučio mėn. 23d. demonstracijų visame pasaulyje, Gorbaciovas du kartus skambino telefonu Lietuvos komunistų partijos sekretoriui Algirdui Brazauskui ir pareiškė: „Iš Sovietų Sąjungos neišeis jokia Pabaltijo respublika. Jeigu jos pasiliks Federacijoje, tai gaus įvairiausių privilegijų“. Kaip matome Maskva jau nustojo mums grasinti ir siūlo tartis dėl ekonominių ir kultūrinių privilegijų. Jie nebegali grasinti, nes Pabaltijo klausimas jau iškeltas į tarptautinių problemų lygį.

Nors kelias į pilną nepriklausomybę dar tolimas ir ilgas, bet to tamsaus tunelio gale jau matosi šviesa ir „Imperijos sargų“ viešpatavimo dienos jau baigiasi. Turėkime kantrybės išverti ir nepameskime vilties sulaukti šviesesnių dienų lietuvių tautai.

Ukrainiečių pamaldos Lvove

Apie 150 tūkstančių ukrainiečių katalikų dalyvavo Lvove įvykusioje didingoje manifestacijoje už Ukrainos, katalikų Bažnyčios įteisinimą. Sekmadienio ryto ta intencija po atviru dangumi buvo aukojamos šventos Mišios. Jas koncelebravo penkiolika ukrainiečių kunigų. Mišiom pasibaigus žmonių minia eisenoja su dideliu kryžiumi priešakyje nužygiavo ligi švento Jurgio katedros, kuri savo laiku buvo Ukrainos katalikų Bažnyčios dvasiniu centru, o Bažnyčią panaikinus, Stalino įsakymu buvo atiduota rusam stačiatikiams. Ukrainiečių katalikų sekmadienį surengta manifestacija buvo pati didžiausioji po penkiasdešimties metų, pareiškė spaudos korespondentam Ukrainos katalikų Bažnyčios teisėm ginti komiteto pirmininkas Ivan Ghel. Tai buvo didelė mūsų pergalė, pridūrė jis. Mes paliudijom, kad mūsų Bažnyčia yra gyva ir stipri, nepaisant to, kad 40 metų buvo priversta veikti pogrindyje. Spaudos agentūros atkreipia dėmesį, kad tik prieš maždaug dvejus metus kai kurie ukrainiečiai katalikai kunigai ir vyskupai išėjo iš pogrindžio ir, nors neturėdami teisės, pradėjo viešai veikti. Dėl to, betgi, jie yra baudžiami pinigėmis bandomis ir persekiojami. Ukrainos katalikų Bažnyčia dabar turi apie 10 slaptai konsekruotų vyskupų ir tarp keturių ir penkių milijonų tikinčiųjų. Pažymėtina, kad pirmą kartą ukrainiečių katalikų manifestacijos vaizdas perdavė sovietinė televizija. Vaizduose matėsi pamaldų metu besimeldžiantčių žmonių minia su degančiomis žvakutėmis rankose. Sovietinė televizija taip pat pranešė, kad manifestacijos dalyviai pareiškimais kreipėsi į Popiežių Joną Paulių II-ą ir į Gorbaciova,

prašydami, kad Ukrainos katalikų Bažnyčiai būtų sugrąžintos jai priklausiančios teisės, kaip ir visom kitom Sovietų Sąjungoje pripažintom religinėm bendruomenėm. LRTV

Ukrainiečių arkivyskupas Sulyk

Jun ginėse Amerikos Valstybėse gyvenančių ukrainiečių katalikų dvasinis vadovas arkivyskupas Sulyk paprašė amerikiečius vyskupas dar kartą paraginti sovietinę valdžią, kad įteisintų pokario metais Stalino panaikintą Ukrainos katalikų Bažnyčią. Keturiem šimtam amerikiečių vyskupų pasiųstame laiške, arkivyskupas Sulyk, atkreipęs dėmesį, kad Ukrainos katalikų Bažnyčiai tebepriskaito tarp penkių ir septynių milijonų tikinčiųjų, rašo, jog negalima tylėti, kol ukrainiečiams katalikams nebus sugrąžintos jiems priklausiančios teisės. Tylos šiuo klausimu ateities kartos niekada nepateisintų, rašo laiške arkivyskupas Sulyk. Ukrainiečių arkivyskupas toliau laiške pažymi, kad jo tautiečiai katalikai tėvynėje dar ir dabar yra persekiojami, milicininkai nutraukia vykstančias pamaldas, už pamaldų rengimą kunigai yra baudžiami pinigėmis bandomis arba net areštuojami. Keli šimtai ukrainiečių katalikų, pažymi arkivyskupas, nuo gegužės mėnesio pabaigos vykdo streiką Maskvoje, reikalaudami jų religinės bendruomenės įteisinimo.

Užsienio spaudos agentūros, šiandien pranešdamos apie ukrainiečio arkivyskupo laišką amerikiečių vyskupam, atkreipia dėmesį, kad Ukrainos katalikų Bažnyčios neteisėta padėtis sudaro vieną asmenių kliūčių santykių pagerinimui tarp Apaštaltų Sosto ir Sovietų Sąjungos.

„TEVISKĖS AIDAI“ yra vienintelis Australijos lietuvių katalikų laikraštis. Visi juos remkime. Iš anksto prisiųskime prenumeratos mokesį, įrašykime „Tėviškės Aidas“ į savo Testamentą. Katalikiška spauda reikalinga visada!

Lietuviško muziejaus apžvalga

Rugpjūčio 23 d. Balzeko lietuvių kultūros muziejus minėjo Juodojo Kaspino dieną. Muziejaus tarnautojai ir bendradarbiai visą dieną dėvėjo juodus kaspinus ant rankovių. O Lietuvos vėliava kabanti virš muziejaus pastato taip pat buvo perrišta juodu kaspinu. Norėtusi pastebėti, kad per visą liepos mėn. iki rugpjūčio 23 d. iš atsilankiusių svečių muziejaus tarnautojai rinko parašus Molotovo-Ribbentropo pakto panaikinimui. Parašų surinkta daug ir jie jau įteikti LB atstovams perdavimui į Lietuvą.

Rugpjūčio 25 d. muziejuje įvyko naujos parodos atidarymas ir knygos iš Lietuvos supažindinimas su visuomene. Parodą, kuri užvardinta „Žingsniai į Nepriklausomybę: Paskutiniųjų laikų įvykiai Lietuvoje“ atidarė Lietuvos konsulas Chicagoje Vaclovas Kleiza, perkirpdamas trispalvį kaspiną ir tardamas jaudinančią žodį. Parodoje išstatytos įspūdingos nuotraukos iš Sąjūdžio veiklos bei masinių demonstracijų Lietuvoje, originalūs Sąjūdžio bei kitų patriotinių organizacijų laikraščiai, įvairūs lipinukai bei suvenyrai su tautiniais simboliais, patriotinio pobūdžio medžiaga atvežta Lietuvos būriuotojų, ir t.t. Dauguma medžiagos atvežta lankytojų iš Lietuvos ar gauta iš Sąjūdžio Info vedėjos Ritos Dapkutės, Lietuvių Informacijos Centro ir kitų šaltinių. Parodos rengėja Sigita Balzekienė taip pat pasveikino atsilankiusiuosius. Po atidarymo visi ėjo į gintaro salę kur istorikas Jonas Dainauskas supažindino susirinkusius su ką tik Lietuvoje išleista knyga „Amžino įšalo žemėje“.

Rugpjūčio 27 d., muziejus savo nariams bei rėmėjams surengė linksmą gegužinę Balzekų sode New Buffalo, Michigan prie gražaus Michigano ežero. Susirinko apie

pora šimtų žmonių, kurie smagiai praleido sekmadienį ragaudami Danutės Kurauskienės pagaminto skanaus lietuviško maisto ir pabendraudami ažuolų pavėsyje. Jaunesni maudėsi šiltame ežero vandenyje arba žaidė tinklinį. Buvo taip pat turtinga loterija bei kiti užsiėmimai. Gegužinės pelnas skiriamas muziejaus išlaikymui.

Rugsėjo 29 d., penktadienį, 7 val. 30 min. v., muziejuje Bronius Nainys skaitys paskaitą: „1939 m. Hitlerio-Stalino suokalbio anuliavimas - ar tai veiksny Lietuvoje nepriklausomybei atkurti?“. Paskaitininkas yra nuodugnai susipažinęs su šia problema. Jo redaguojamas „Pasaulio Lietuvis“ specialioje laidoje paskelbė didelį pluoštą dokumentų apie Hitlerio-Stalino suokalbi. Ši laida 30,000 egzempliorių buvo atspausdinta Lietuvoje ir sėkmingai platinama. Bronius Nainys yra įžymus išeivijos veikėjas, buvo JAV ir Pasaulio

Bendruomenės pirmininkas.

Muziejaus periodikos archyvas yra vienas iš aktyviausių muziejaus skyrių. Jį tvarko muziejaus bibliotekos vedėjas Dr. Dovydas Fainhauzas ir jo energingas padėjėjas muzikas Juozas Sodaitis. Archyve jau yra virš 1,500 skirtingų pavadinimų, tarp jų prieš Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą Lietuvoje ir išeivijoje leistų retų laikraščių bei žurnalų, kaip pavyzdžiui „Aušra“, „Varpas“, „Vienybė Lietuvininkų“ ir daug kitų. Mes gauname daugelį komplimentarinių leidinių, bet ne visus. Gavę juos kataloguojame ir dedame į periodikos archyvą ateičiai. Būtų naudinga, kad visi lietuviškų laikraščių bei žurnalų leidėjai ar redaktoriai mums prisiųstų bent po vieną, gal net ir po du kiekvieno numerio egzempliorius. Vieną mes dedam į archyvą, o kitą, iškarpe įdomesnius straipsnius ir juos surūšiavę pagal tematiką, dedame į atskiras bylas.

Religijos filosofijos studijų savaitė Kaune

Vakarų pasiekusiomis žiniomis, šių metų lapkričio 11-18 dienomis Lietuvoje rengiama pirmoji religijos filosofijos studijų savaitė. Ją organizuoja Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras, tai yra kultūrinių ir mokslinių ryšių su užsienio lietuviams įstaiga prie atkurto Vytauto Didžiojo universiteto Kaune, Lietuvos filosofų draugijos religijos filosofijos klubas ir Lietuvos kompozitorių sąjungos muzikologų sekcija. Šios studijų savaitės svarbiausias tikslas - žadinti dvasinį atsinaujinimą, puoselėti glaudesnį jungtį su Europos kultūra. Savaitės organizatoriai pažymėjo, kad tarp

kitų klausimų, norima apsvarstyti Katalikų mokslo akademijos atkūrimą Lietuvoje, taip pat nustatyti gaires Vytauto Didžiojo universiteto Kaune filosofijos-teologijos fakulteto veiklai. Savaitės organizatoriai tikisi susilaukti svečių - paskaitininkų iš užsienio. Kelionės išlaidos jiems negalės būti apmokėtos, bet savaitės rengėjai aprūpins prelegentus nakvyne, maistu ir dienpinigiais. Užsienio svečiai-paskaitininkai yra kviečiami susisiekti su Dalia Marija Stančiene Vilniuje, Viršuluškių 71-60, telefonas 413623 arba faksu su Sąjūdžio informacine agentūra Vilniuje, faksas 224890, nurodant pavardę ir pranešimo temą.

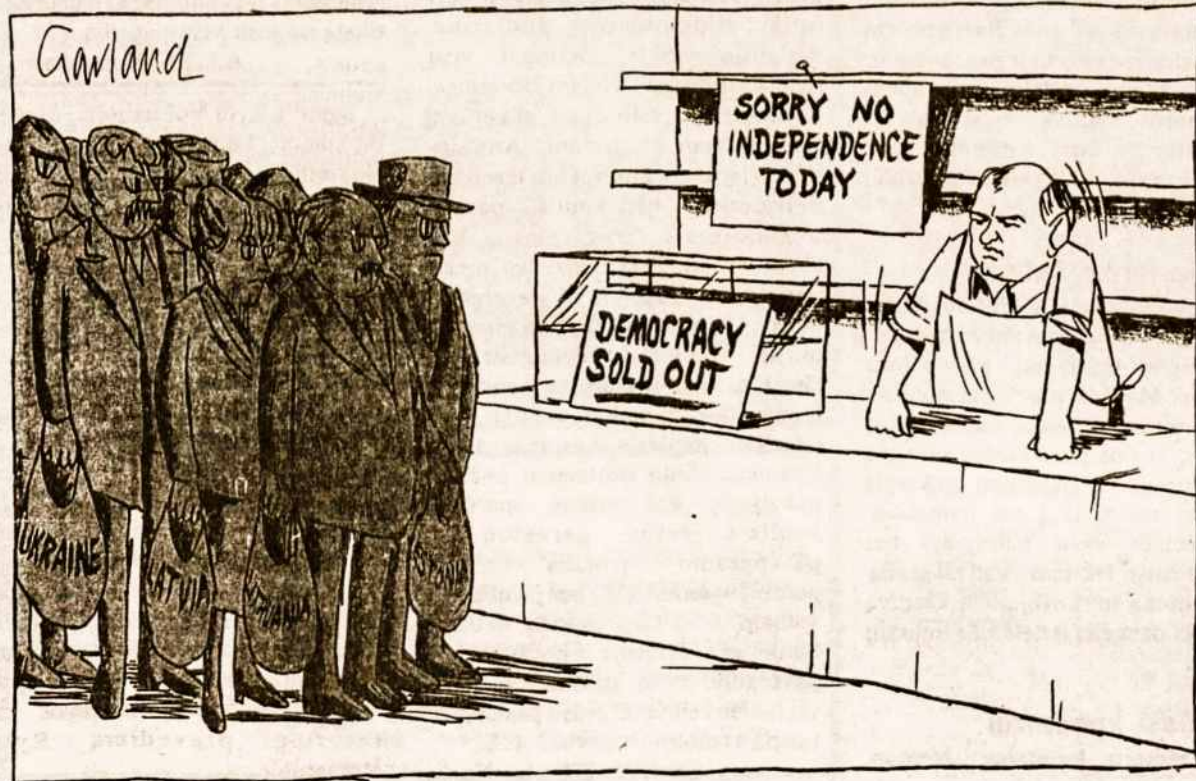
LRTV

Ginamas sovietų-nacių paktas!

Rugpjūčio 23 d. sueis 50 metų nuo pasirašymo pakto tarp Sovietų Sąjungos ir nacių Vokietijos, pagal kurį buvo parduotos Baltijos valstybės sovietams. Baltijos deputatams reikalaujant, sovietų prezidentas Gorbačiovas sutiko paskirti komisiją ištirti ar toks susitarimas tikrai buvo padarytas. Tų protokolų tekstai jau buvo

paskelbti spaudoje ir tikimasi, kad ir vyriausio sovietų paskirta komisija turės tai pripažinti. Užbėgdami komisijai už akių, sovietai jokios agresijos neįvykdė ir kaltina Gorbačiova, pasidavusį pavojingiems liberalams, kurie kenkia visuomenei ir ekonomijai. Istorikas Juri Jemeljanov, rašydamas „Sovietskaja Rosija“

laikraštyje, visai neminėdamas sovietų-nacių pakto tvirtina, kad Baltijos valstybių inkorporavimas buvo teisėtas ir pateisinamas, kad jas išgelbėjus nuo vis didėjančių fašistinių mažumų. Jis dar prideda, kad Baltų deputatų reikalavimas paskelbti Molotovo-Ribbentropo paktą neteisėtu, būtų istorijos klastotė ir mėginimas nacių lyginti su sovietais.

THE INDEPENDENT Thursday 21 September 1989

Tadeusz Mazowiecki - Lenkijos ministras pirmininkas

Kaip žinia, praėjusią savaitę, pirmą kartą pokarinės Lenkijos istorijoje ministru pirmininku buvo paskirtas ne komunistas, katalikas, Solidarumo profsąjungos narys Tadeusz Mazowiecki.

Su opozicijos atstovo paskyrimu valdžios vadovu yra siejamos didelės viltys, jog šiuo būdu Lenkijoje galės įsitvirtinti demokratija ir laisve pagrįsta politinė bei visuomeninė santvarka, ir kad tai atvers kraštui galimybes išbristi iš gilios ekonominės krizės.

Sveikinimą naujam Lenkijos valdžios premieriui jo paskyrimo proga pasiuntė taip pat ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimo Taryba. Apie Sąjūdžio telegramą pranešė Vakarų spaudos agentūros. Skaitome iš Sąjūdžio informacijos agentūros gautą sveikimo telegramo tekstą:-

Jūsų ekscelencija ministre pirmininke,

Gerbiamas pone Tadeuši Mazowiecki,

Sveikiname Jus, pirmąjį po daugelio dešimtmečių visų Lenkijos piliečių interesus atstovaujantį vyriausybės vadovą. Savo inauguracinėje kalboje Seime Jūs pareiškėte: „Lenkija bus kitokia, jeigu to panorės visos čia gyvenančios tautos.“ Neabejojame, kad didvyriško „Solidarumo“ kovos patirtis daro suprantamus Jums artimiausių kaimynų Laisvės ir Nepriklausomybės siekius. Ne politinės kalkuliacijos, o tautų apsisprendimo teisės realizavimas yra moralinė mus visus jungianti nuostata. Todėl Jūsų pergalė yra pergalė ir mums.

Vilnius, 1989 rugpjūčio 26-a.

Pasirašė LPS Seimo Taryba.

JAV-bės palaiko Pabaltiečių siekius

Amerikietis demokratas senatorius Donald Riegle pasiuntė laišką visiem Senatui nariams juos kviesdamas paraginti valstybės sekretorių Baker Pabaltijo kraštų klausimą iškelti šį mėnesį įvyksiančiuose pasitarimuose su sovietų užsienio reikalų ministru Shevardnadze. Yra atėjęs laikas, rašo senatorius Riegle, kad amerikiečių vyriausybė nesiribotų vien pasyviu Pabaltijo kraštų prievartinio įjungimo į Sovietų Sąjungą nepripažinimu, bet konkrečiai paremtų Pabaltijo tautų kovą už savo kraštų nepriklausomybę. Reikia aiškiai duoti suprasti sovietams, pažymi senatorius, kad Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybė tvirtai palaiko Pabaltijo tautinių sąjūdžių siekius. Senatorius Riegle su pasitenkinimu primena, kad ta prasme šiomis dienomis jau pasisakė viceprezidentas Quayle, pareikšdamas, kad Jungtinės Amerikos Valstybės remia už tautinę nepriklausomybę kovojančius sąjūdžius ir neigiamai reaguotų, jei sovietinė valdžia bandytų nuslopinti tų sąjūdžių veiklą. Reikia tikėtis, buvo pažymėjęs viceprezidentas, kad Pabaltijo kraštai ir toliau žengs į nepriklausomybę vadančiu keliu. Senatorius Riegly Pabaltijo kraštų klausimu parengė laišką valstybės sekretoriui Baker, ragindamas Senato narius jį pasirašyti. Prieš kelias dienas Amerikos Senatas priėmė rezoliuciją remiančią Pabaltijo tautų laisvo apsisprendimo teisę. LRTV

Tautos šventės minėjimas Geelonge

Tautos šventės minėjimas Geelonge

Tarytum pavasario paukščiai, parskrido į Geelongą dainininkai, solistai ir DLK Vytenio šaulių kuopa. Kiekvienas mūsų susitikimas buvo šventė tikėjimo ir džiaugsmo. Rodos, dabar tik pajutome kaip pasiilgę esame vieni kitų, kaip vienas kitam reikalingi. Taigi į Tautos šventės minėjimą rugsėjo 17 d. apylinkės Valdyba sulaukė daug svečių.

Iškilmingą šventę pradėjome pamaldomis Šv. Jono bažnyčioje, skaitinius skaitė A.Obeliūnas ir C.Vaičekauskienė, aukas atnešė F. ir M.Andriukoniai. Geelongo organizacijos ir šauliai dalyvavo su savo vėliavomis. Dainos Sambūrio choras diriguojant P.Morkūnui pagiedojo keletą giesnių, vargonais grojo Z.Prašmutaitė. Po pamaldų vyko į lietuvių namus. Minėjimą atidarė Apyl. Valdybos p-kas O.Schrederis apibūdinamas šios dienos reikšmę. Invokaciją skaitė Kun. J.Petrauskas. Melbourniškis inž. K.Lynikas vietoj paskaitos įdomiai papasakojo savo išpūdžius patirtus Lietuvoje ir apie mums visiems rūpimą padėtį. Šventės metu Inai Simaitienei buvo įteiktas pavėluotai gautos pažymėjimas - padėka už bendruomeninį-organizacinį darbą.

Didžiausį vaidmenį mūsų kultūriname gyvenime Viktorijoje vis dėlto vaidina Melbourne „Sambūrio“ choras, kuris atliko keletą dainų su solistais;

B.Kymantienė ir J.Rūbu, vadovaujant D.Levickienei. Tikrai nuostabu kai iš scenos girdi gyvą muziką, be to, teikiančią džiaugsmo patiemis jo kūrėjams, o dėlto dar intensyviau į salę plūstantį. Repertuars buvo labai geras. Ilgai netilo plojimai. Išpūdžiai Z.Prašmutaitė jau žinoma lietuvių muzikos bičiulė ir profesionalus partneris, ji, sakytum, ne akompanavo, o nuolat impulsavo dainininkus, solistus, ryškino meistriskais intarpais, įžangomis ir ypač užbaigomis papildė sakomą mintį. Šios kelionės į Geelongą organizatorius buvo V.Ališauskas.

Jis savo kalboje padėjo Apyl. Valdybai už pakvietimą, šeiminių vaišingumą ir darbštumą. Be to, pakvietė geelongiškius, esant galimybei dalyvauti Melbourne 1990 metais „Lietuvių Dienose“. Artinantis minėjimo pabaigai kultūros reikalams vedėjas M.Kymantas tarė padėkos žodį Apyl. Valdybos vardu visiems už atsilankymą, chorams, vadovams ir solistams už gražiai nuskambėjusias dainas. Taip mes draugiškai susikabinę rankomis giedodami Lietuvos Himną užbaigėm švęsti Tautos šventę.

R.Skerienė

Melbourn Dainos Sambūris Geelongo Lietuvių namuose atliko Tautos šventės minėjimo programą rugsėjo 17 d.

ADELAIDES KRONIKA

Pavasario balius

Per eilę metų susidarė jau tokia tradicija, kad į pavasarį Adelaidės lietuvius įveda ALK Moterų D-ja savo suruošiamu Pavasario baliu. Šiais metais balius įvyko Liet. kat. centre rugsėjo 30 d. Gausiai gėlėmis išpuošta salė, turtingas ir skoningai paruoštas maisto stalas, ausų būgnelius neplėšantis ir senomis melodijomis vyresniesiems tolimus pavasarius gražinęs p. Lelio orkestras ir nepergausus dalyvaujančių skaičius bendroje išpūdžių sumoje balių padarė tikrai pavasarišką nuotaiką, visapusiškai pavykusių, juo nepatenkintų nepalikusių.

Iš kitos pusės žvelgiant Pavasario balius buvo lyg savotišku egzaminu ir pirmu viešu prisistatymu visuomenei naujos ALK Moterų D-jos valdybos. Įsitikinome, kad nauja šluota tikrai gerai šluoja, kad užtenka valdyboje rūpestingumo, darbštumo ir organizuotumo balių puikiai paruošiant, kad nuoširdi šiluma triško baliaus vyriausios šeiminkės, D-jos pirmininkės E.Bulienės tartame pasveikinimo žodyje ir su šypsena pasirūpinant, kad visi baliuje būtų laimingi.

Video vakaras

Adelaidės ateitininkai sendraugiai, vietoj savo tradicinio Literatūros vakaro, šiais metais, spalio 7 d. Liet. kat. centro salėje suruošė Lietuvos vaizdų ir įvykių apžvalgos vakarą video juostose. Sendr. pirm. Aug. Kubilius savo atidarojimo kalboje pabrėžė, kad dabartiniai įvykiai Lietuvoje tapo visų dėmesio centru. Tai patvirtino susirinkusių nemažas skaičius. Vaizdajuostės buvo tikrai

įdomios. Daugelio paskutiniųjų įvykių tautos entuziazmu jaudinantys vaizdai ir drąsa sukrečiančios Lietuvos patriotų kalbos, bei padėties svarstymai. Petraukos metu visi turėjo progą pasivaišinti at-kų paruoštame bufete ar prie baro langelio.

Siame perdėm tautinių nuotaikų vakare buvo ir jaunimo. Jį sudarė atvykusieji iš Lietuvos, bet ... ne iš Adelaidės.

Naujas vargonininkas

Savo muzikiniams sugebėjimais jau eilę metų adelaidiškius stebinant vienuolikmetis Jonukas Pocius, daugelyje parengimų grojantis net keletu instrumentų, pradėjo vargonininkauti šv. Kazimiero bažnyčioje, mišiose vargonais pritardamas Bažnytiniam šv. Kazimiero chorui ir pagrodamas solo dalykėlių. Jis laiminga padarė ir choro vadovę N.Masiulytę-Stapleton, kuri dabar turi pavaduotoją. Sėkmės naujam vargonininkui.

Marija lanko šeimas

Klebono kun. J.Petraičio, MIC sumanymu iš Fatimos parvežta ir šv. Kazimiero bažnyčiai padovanota Fatimos Marijos statula, pradėdant spalio mėnesiu, lanko adelaidiškių šeimas, kurios pasikviečia savaitės laikotarpyje ją pagloboti vakarais kalbant rožinį ir į tas pamaldas pakviečiant savo kaimynus bei artimuosius. Tikimasi, kad į šį gražų pamaldumą už kovojančią Lietuvą įsijungs daugelis Adelaidės lietuvių šeimų.

Ruošiasi koncertui

Moterų kvintetas „Nemuo

dukros“ vadovaujamas S.Pusdešrienės, intensyviai repetuodamas ruošiasi koncertui, kuris įvyks Liet. kat. centro salėje gruodžio 9 d.

Pavergtų Pabaltijo tautų viltys

Nors siekiai šventi ir pagrindai stiprūs, vis dėlto tos pavergtųjų tautų viltys, kaip nykiuose okupacijų pūdymuose pasodintas daigas, turi būti bendro rūpesčio, bendrų rankų auginamos ir prižiūrimos. Turi plėstis, lapotis, kol išsipildymo žiedais bus galima pasigėrėti vaikaičiams, jų vaikams, vaikų vaikams, jei uždangos ir užtvaros neleis šito išvysti anksčiau. Žodžiu - visos mūsų viltys atgauti Baltijos tautų savarankiškumą ir valstybinę nepriklausomybę be perstojo turi būti stiprinamos nuolatine, suglausta veikla, derinant visų frontų strategijas, rodant ištvermės, pakantumo, nesustojant grasinimų griaustiniais sudundant. Antraip-tikėtis laukiamų permainų tereikėtų didžiulius uždavinius pavesti nostalgijos virpesiams, kur skaudžiai pergyvenama, bet nieko nedaroma. Suglaustinė pavergtųjų tautų rikiuotė neturėtų būti vien tik mūsų troškimų demonstratyvi išraiška, bet sustiprėjęs bendrasis frontas taikliai veiklai vykdyti, kad pagaliau juodasis kaspinas taptų baltuoju. Šiuo šimtmečio pačioje pabaigoje, kai viskas sparčiais šuoliais lekia geresnio ir pažangesnio rytojaus linkme, poltiniam totalizmui, kur jis bebūtų, vienaip ar kitaip išeities nebėra. Šitokioje šviesoje pasaulis ir pavergtųjų viltis aiškiau mato, jas vis labiau remia. O mūsų pastangos tampa visuotine vertybe. Č.S.

Tėviškės Žiburiai No. 3

Lietuvos Tremtinių Salpos Komitetas (Australijoje - Melbourne)

A.L.T.S. Komitetas dėkoja Lietuvos Laisvės Lygos Tautinei Tarybai Išeivijoje (Australijos skyriui) už pirmąsias aukas. Taip pat Melbourne Pensininkų Klubui ir pavieniems asmenims suteikusiems pagalbą mūsų buvusiems kaliniams, tremtiniams ir jų šeimoms.

Aukotojų sąrašas

\$400 - Lietuvos Laisvės Lygos Tautinė Taryba Išeivijoje (Australijos skyrius).

\$250 - M.Prašmutienės gimtadienio proga suaukota, po \$50 M.Prašmutienė, Z.Prašmutaitė, J.Kašauskienė ir dvi viešnios iš Lietuvos, V.M.Žiogai. Po \$20 S.P.Siuškai, A.Stakaitis (Adelaide), \$10 B.G.Kymantai.

\$75.70 - Pensininkų klubas Melbourne. Po \$50 - J.Balčiūnas, P.Dranginis, V.Miliauskas, S.Pankevičienė. Po \$30 - E.Dainutienė, A.L.Zilinskas, V.Stagys. Po \$20 G.Baltutytė, P.Bimba, S.Gaidelis, S.Meiliūnienė, I.O'Dwyer, S.P.Oetterli, M.Prašmutienė, J.Simutienė, H.Statkuvienė, A.Vyšniauskienė. Po \$10 A.V.Balnioniai, O.P.Binkus, M.Birietienė, J.Erminienė, Z.Jokubaitis (sen.), R.Jurevičius, V.Lazauskas, K.J.Lynikas, A.Muceniekas, S.Muceniekienė, V.Petrusevičius, Z.Pranckūnienė, A.Ročius, A.Ročius, F.Ročius, V.Ročius, J.V.Rekešiai, T.Seliokienė, S.Savickienė, J.Stankevičius, E.Sidlauskas, A.Tamašauskas, V.Vaitkus, Ellen Varnas, J.Zalkauskas. \$7 K.Vaseris. Po \$5 F.Adamavičius, P.Baltus, V.Balsys, Baltutis, D.Baltutienė, Dana Baltutienė, J.Brūžis, J.Dagys, D.Jokubaitienė, J.B. (neįskaitoma pavardė), J.(neįskaitoma pavardė), E.Matulionis, S.Margan-Marganavičius, P.V., V.Simankevičius, S.Siuškus, B.Tamošiūnienė, J.Venckus, A.Valkienė. \$2 K.Garliauskas. \$1 Ramanauskas.

A.L.T.S. Komitetas tikisi, kad ir kitos organizacijos ir pavieni asmenys parems į vargą patekusius tautos kovotojus ir jų šeimas.

Išsiųsta 38 maisto siuntiniai tremtinių šeimoms. Turime 90 asmenų sąrašą, kuriems materialinė pagalba šiuo metu ypatingai reikalinga.

Su viltimi, kad A.L.T.S. Komitetas įgyvendins savo užbrėžtą tikslą su jūsų visų pagalba.

A.L.T.S. Komitetas

Sąjūdis Rytų Vokietijoje. Šiomis dienomis Leipgige įvyko Rytų Vokietijoje neoficialiai veikiančių žmogaus teisių gynimo organizacijų ir sąjūdžių už persitvarkymą atstovų susitikimas. Jo dalyviai, viso apie 80 asmenų, nusprendė susijungti į vieną organizaciją, pasivadinsią Neues Forum. Šio vardo organizacija Rytų Vokietijoje veiks jau anksčiau, kaip neformali opozicinė grupė. Buvo net mėginta ją įteisinti, tačiau komunistinė valdžia įteisinimo prašymą atmetė ir uždraudė grupei veikti tariamai dėl to, kad jos užsibrėžti tikslai yra priešingi darbo žmonių interesams. Dabar atkurtas Neues Forum sąjūdis apjungia apie keturis šimtus įvairių pakraipų opozicijos veikėjų Rytų Vokietijoje. Sąjūdis kovos už reformų pravedimą Rytų Vokietijoje.

IS MŪSŲ PARAPIJŲ

Melbournas

Bažnyčios Brolių - Gyvojo Rožančiaus, Naktinės Adoracijos ir Marijos Mėlynosios Armijos Sąjūdžio narių metinis susirinkimas Lietuvos Kankinių koplyčioje Lietuvių namuose spalio 28 d. šeštadienį 4 val: Šv. Mišios už mirusius brolių narius, Rožančiaus viena paslaptis, Dvasios Vado žodis, Jadvygos Petraitenės paskaita, einamieji reikalai, išdininko ir revizijos komisijos pranešimai, valdybos rinkimai, klausimai ir sumanymai. Praneša brolių pirmininkas Leonas Padgurskis.

Mūsų Parapijos Sekmadienio mokyklos mokytojų konferencija vyksta Parapijos namuose Kensingtone spalio 24 d. antradienį 7 val. vakare.

Stefanija Pažereckienė slaugoma vėl naujoje vietoje: John Wesley Lodge, 45 Munro St. Coburg. Jai suteikti šv. Sakramentai.

Visi Sventieji lapkričio 1 d. trečiadienį, privaloma išklausti šv. Mišias - rytą ar vakare sau artimoje bažnyčioje.

Vėlinės lapkričio 2 d. ketvirtadienį, mirusiųjų prisiminimas. Kiekvienam kunigui tą dieną leidžiama laikyti trejas šv. Mišias - pirmas pagal stipendiją, antras - už visus mirusius ir trečias - Popiežiaus intencija. Vėlinių aštuondienis - nuo lapkričio 2 iki 8 d. imtinai maldingai aplankant kapus įprastomis sąlygomis galima gauti visuotinius atlaidus mirusiųjų naudai.

Mirusius prisiminsime lietuviškais pamaldomis lapkričio 5 d. sudėtinėmis šv. Mišiomis, o po

pietų 3 val lankysime kapus. Fawkner kapinėse prie prel. Pr. Vasaerio kapo maldas praves kun. J.Petrauskas, o New Cheltenham kapinėse (įvažiuojant iš Reserve Road ir iš ten ant kalnelio visi susitinkam), čia maldas praves kun. Pr. Dauknys.

DLK Vytenio Saulių kuopa savo mirusius narius prisimins lietuviškais pamaldomis spalio 29 d.

Katalikių Moterų Draugijos šv. Mišios už savo buvusį Dvasios Vadovą kun. prelata Praną Vaserį laikomos Lietuvos Kankinių koplyčioje Lietuvių namuose lapkričio 4 d. šeštadienį 2 val.

Vaclovo Grigonio ir Prano Petniūno Paminklai bus pašventinti kun. J.Petrausko jų mirties metinėse sukaktuvėse lapkričio 8 d. Moe kapinėse, 11 val. ryto. Po pašventinimo: pietūs Šabrinsko sodyboje. Užprašė Kazys Šimkūnas, Grigonio pusbrolis ir žmona Angela Petniūnienė.

Literatūrinė popietė Melbourne lietuvių namuose 29 spalio sekmdienį 2.30 p. p. Programa: 1 - naujų knygų pristatymas, 2 - Gražinos Burokaitės kultūrinė veikla Lietuvoje, 3 - etnografinė 20 min. filma.

ALB-nės Kultūros taryba

Geelongas

Geelonge mirė Bronė Šimkienės sūnus A.A. Paulius-Gediminas 41 m. amžiaus. Mirė rugsėjo 23 d., palaidotas spalio 2 d. East kapinėse.

Geelongo Apylinkės Valdyba

A.A. Anna Čeikis

mirus, nuoširdžiai užjaučiame jos dukrą Veltą, žentą Antaną Grikšelį, anūkus ir proanūkus. Kartu liūdėdami.

Juozas ir Aldona Kairiai
Juozas Šverebas
Stasys Erminas

Padėka

Nuoširdžiai dėkoju visiems dalyvavusiems mano mylimo Tėvelio Povilo Mockevičiaus laidotuvėse, kuris mirė Melbourne rugpjūčio 1 d. ir palaidotas Fawkner kapinėse. Aš pati negalėjau atvykti iš Amerikos ir dalyvauti laidotuvėse. Mano didžiausia padėka Gerb. kun. Dr.Pr.Daukniui už Tėvelio lankymą ligoninėje, religinį patarnavimą, maldas ir rūpestingai man laiškais pranešdavo apie Tėvelio padėtį, už atlikimą laidotuvių apeigų. Širdingiausia padėką užsipelno Dr. Kazys Zdanis, kuris taip ilgai ir rūpestingai prižiūrėjo mano Tėvelį iki jo paskutinės dienos. Mano gili padėka Melbourne Socialinės Globos Moterų Draugijai, kuri slaugė ir globojo mano Tėvelį, ypatingai P.Bartuškienei, kuri dideliu pašventimu ir nuoširdumu rūpinosi mano Tėvelio reikalais. Dėkoju taip pat ir advokatui Philip Adamui už rūpestingą tvarkymą Tėvelio finansinius reikalus. Nuoširdžiai dėkoju visiems, dalyvavusiems laidotuvėse, man pareiškusiems užuojautas laiškais, žodžiais, už maldas, gėles, šv. Mišias ir paguodą skaudžioje valandoje, kurie palengvino paskutinę atsisveikinimo kelionę. Išsėkis, mylimas Tėveli, Viešpaties Ramybėje.

Nuliūdusi dukrelė Danutė

Padėka

Mirus mano sūnui Gediminui Povilui Šimkui, reiškiu nuoširdžiai padėką Kun. J.Petrauskui už šv. Mišias ir palydėjimą į kapines. Dėkoju p. O.Šrėderiui už tartą žodį bažnyčioje, p. Jančiauskienei už rožančiaus pravedimą ir Vaičekauskų šeimai už rūpestį. Taip pat už gėles, korteles ir asmenišką užuojautą ir visiems palydėjusiems į amžino poilsio vietą.
Bronė Šimkienė, broliai Algis ir Vincis.

Pavykęs „Tėviškės Aidų“ balius

Tradicinis „Tėviškės Aidų“ balius įvyko spalio 7 d. Melbourne Lietuvių namuose. Kai salė prisipildė svečiais, kurių buvo apie 200, ALK Federacijos Valdybos pirmininkas kun. Pr. Dauknys pasveikino susirinkusius baliui, palinkėjo linksmi, gražiai praleisti vakarą. Paminėjo, kad yra atsilankęs ALB-nės Melbourne Apylinkės pirm. ir MLK-bopirm Dr. J.Kunca ir kiti pareigūnai. Taip pat paminėjo, kad svečių tarpe yra Latrobe Valley seniūnė V.Koženiauskienė, būsrys svečių iš Morningtono ir iš kitur. Pakvietė solistę Birutę Saulytę-Kymantiene išpildyti meninę programos dalį. Pianinu palydint Zitai Prašmutaitei, B.Kymantiene padainavo solo šias dainas: „Tėvynė“, „Mano miestas“, „Tave aš pamačiau“ ir pabaigai, pritariant publikai - „Ridigdo“.

Paminėtas Kun. Tumo Vaižganto gimtadienis

Kaip telefonu mum pranešė žurnalo „Katalikų Pasaulis“ redakcija, rugsėjo 24 dieną Vytauto Didžiojo bažnyčioje Kaune buvo surengtas gražus Juozo Tumo Vaižganto gimimo 120-ųjų metinių minėjimas. Ta proga Mišias aukojo Lietuvos kardinolas Vincentas Sladkevičius, o pamaldų metu apie Vaižgantą kalbėjo naujai paskirtas Vytauto Didžiojo Bažnyčios klebonas kunigas poetas Ričardas Mikutavičius. Jis labai vaiždziai išskėlė Vaižganto asmenybę kaip šių dienų tautinio ir politinio atgimimo pranašą, šauklį, kurio nutiestomis gairėmis gali remtis kiekvienas šių laikų krikščionis politinis veikėjas. Kunigas Mikutavičius taip pat kalbėjo apie Vaižgantą kaip didžiai dvasingą žmogų ir rašytoją. Pamaldose dalyvavo įvairių organizacijų - skautų, Persitvarkymo sąjūdžio Kauno tarybos ir kitų atstovai, labai daug visuomenės. Žmonių buvo tiek daug, kad visi nesutūpė bažnyčioje. Pamaldom pasibaigus žmonės su žvakutėmis išėjo iš bažnyčios ir žvakutėmis papuošė Vaižganto kapą. LRTV

Skautininkų sueiga

Melbourno Skautininkų Ramovės narių su antrosiomis pusėmis sueiga šaukiama spalio 27 d. penktadienį 7 val. vakare Parapijos namuose Kensingtone pas v.s.kun. Pr. Dauknį. Bus svarbus pranešimas iš Lietuvoje atsikūrusios Skautų Sąjungos ir kokios pagalbos jai reikalinga.

Ramovės pirm. v.s. Jonė Zitkevičienė

LRTV

Akvarelių ir tapybos paroda

Kviečiame į Lietuvos dailininkų Iz. Bindlerytės, H.Natalevičiaus, R.Filistovičio ir J.Simkuvienės akvarelių ir tapybos parodą, veikiančią nuo spalio 13 iki 30 dienos. Paroda vyksta -

Alliance Francaise Gallery
17 Robe St., St. Kilda
Melbourne

Su pagarba Izabelė Bindlerytė

Dainavimas buvo labai geras, publika atsilygino ilgais plojimais.

Orkestru svečiai buvo patenkinti, linksmi, smagiai sukosi poros salėje. Orkestras net sukutinį pagrojo.

Vakariene buvo labai gera, visi buvo patenkinti. Svečių vardu kun. Dr. Pr.Dauknys padėjo visoms šeiminkėms. Baliaus vakarienes paruošimui vadovavo Emilija Krikščiūnienė ir jai pagelbėjo šios ponios: E.Dainutienė, G.Jokubaitienė, I.Jokubauskienė, T.Jurgelaitienė, L.Keblienė, R.Klimienė, A.Petniūnienė, Z.Pranckūnienė, A.Sakalauskienė, S.Steponavičienė, A.Vyšniauskienė.

Padėka buvo pareikšta visiems, kurie taip gausiai parėmė loteriją fantais. Ypatinga padėka S.P.Siuškams ir L.V.Petrusevičiams už raguotinio dovaną, Feliksas Sodaitis padovanojo „Tėviškės Aidų“ prenumeratą vieneriems metams. Sekantys aukotojai loterijai yra šie: E.Augaitienė, V.Cižauskas, DLK Vytenio Saulių kuopa, J.A.Jankevičiai, B.Kaminskas, J.Keblis, K.Lynikas, I.O'Dwyer, A.Petniūnienė, V.Vaitiekūnienė, M.Žarganauskienė, J.Zitkevičienė ir viena be pavardės.

Sėkmingai loteriją pravedė kun. J.Petrauskas. Raguotinį laimėjo šio vakaro programos išpildytoja solistė B.Kymantiene.

ALK Federacija yra labai dėkinga visiems atsilankiusiems į „Tėviškės Aidų“ balių, dėkinga už taip gausiai perkant loterijos bilietus. Iki pasimatymo sekantiame „Tėviškės Aidų“ baliuje! Redaktorius

Vyskupas Tadas Kondrusevičius

Iš Gardino į Romą šiomis dienomis atvyko naujai Popiežiaus paskirtas Minsko vyskupijos, Baltarusijoje, apaštalinis administratorius vyskupas Tadas Kondrusevičius. Jį atlydėjo Sventosios Dvasios parapijos, Vilniuje, administratorius, kunigas Aleksandras Kaškevičius. Vyskupas Kondrusevičius buvo Popiežiaus paskirtas Minsko apaštalinio administratorium šių metų liepos 25 dieną, drauge jam pavedant vadovauti visų Baltarusijoje gyvenančių katalikų sielovadai. Baltarusijos katalikai dėl žinomų aplinkybių apie 50 metų neturėjo savo vyskupo. Neseniai paskirtas vyskupas Kondrusevičius, kaip žinoma, teologijos licencijatą ir kanonų teisės daktaro laipsnį įsigijo Kauno kunigų seminarijoje, iki praėjusių metų pradžios dirbo šv. Teresės bažnyčioje Vilniuje, o iš čia buvo pasiūstas į Gardiną vadovauti Marijos - Angelų Karalienės parapijai. Vyskupystės šventimai, galbūt, jam bus suteikti Romoje.

Masinės Ukrainos katalikų manifestacijos

Sekmadienį, spalio pirmą dieną, Ivano Frankivsk mieste, Vakarų Ukrainoje, buvo rengiama antroji masinė ukrainiečių katalikų manifestacija už Ukrainos katalikų Bažnyčios įteisinimą. 12 valandą įvyko pamaldos, o jom pasibaigus buvo procesija. Spėjama, kad dalyvavo apie šimtą tūkstančių ukrainiečių katalikų. Prieš Gorbačioviui atvykstant į Italiją, lapkričio mėnesio pabaigoje, ukrainiečiai katalikai surengs dar kitas viešas manifestacijas, kuriomis sieks atkreipti sovietų kompartijos generalinio sekretoriaus ir pasaulio visuomenės dėmesį į beteisę Ukrainos katalikų Bažnyčios padėtį, į tai, kad katalikai Ukrainoje neturi savo bažnyčių, mokyklų, religinės spaudos. Spalio penktąją Lvovo

kapinėse buvo surengtos gedulingos pamaldos prie žymaus ukrainiečių poeto Bohdan Ihor Antonych kapo. Spalio penkioliktąją Ternopilyje įvyks pamaldos ir procesija už Ukrainos katalikų Bažnyčios įteisinimą, o lapkričio pirmąją, taip pat gedulingomis pamaldomis bus prisimintas kandidatas į palaimintuosius metropolitas Sheptytski, kuris yra laikomas

Pabaltijo kraštų inkorporacija

Kaip praneša užsienio spaudos agentūros, Sovietų Sąjungos aukščiausiosios tarybos komisija Pabaltijo kraštų inkorporacijos į Sovietų Sąjungą aplinkybėm tirti, išreiškė nepasitenkinimą tuo, kad sovietinė valdžia uždelsia komisijos padarytų išvadų paskelbimą. Komisijos nariai spaudos konferencijoje, Maskvoje, pažymėjo, kad komisija savo darbą užbaigė jau liepos mėnesį, pasmerkdamą 1939-ais metais nacių ir sovietų pasirašytuosius slaptuosius protokolus pagal kuriuos trys Pabaltijo kraštai buvo įjungti į Sovietų Sąjungą. Tačiau komisijos pirmininkas ir kompartijos politbiuro narys Jakovlevas uždraudė komisijos išvadas paskelbti rugpjūčio mėnesį nacių ir sovietų susitarimo penkiasdešimtmečio proga. Tiesos pripažinimas arba bent jos apsvaistymas, nereiškia, kad turėtume viešai pasisakyti dėl Pabaltijo kraštų atsiskyrimo ar neatsiskyrimo nuo Sovietų Sąjungos, pareiškė komisijos narys istorikas Afanasievas. Mes svarstome, tęsė jis, kuriais naujais pagrindais turėtų remtis Sovietų Sąjunga: ar ir toliau netesetumo pagrindu, ar, priešingai, demokratijos principais, tai yra pasiryžimu ilgainiui sudaryti demokratinę valstybių uniją. Komisijos nariai pažymėjo, kad padarytas išvadas jie praneš vėliau šiais metais įvyksiančioje sovietų aukščiausiosios tarybos sesijoje.

moderniosios Ukrainos katalikų Bažnyčios tėvu.

Romoje, tuo tarpu, toliau vyksta užsienyje gyvenančių ukrainiečių katalikų vyskupų šeštasis Sinodas. Jo dalyviai daugiausiai dėmesio skiria beteisei Bažnyčios padėčiai Ukrainoje. Sinodas, tarp kitų klausimų, svarsto, naujų dvasinių pašaukimų Ukrainoje, evangelizacijos ir ekumenizmo problemas, tariasi dėl ukrainiečių katalikų aprūpinimo religine literatūra, kurios stoka jau 50 metų yra skaudžiai jaučiama. Taip pat svarstomi pasirengimai Lietuvos Brastos unijos keturių šimtų metų jubiliejui 1996-ais metais. Tą unija, kaip žinome, buvo patvirtinta Rytų katalikų vienybė su Apaštalų Sostu Romoje.

Iš Lietuvos mus pasiekė žinia apie dviejų kunigų mirtį. Rugsėjo 17-tą dieną mirė Aleksoto parapijos, Vilkaviskio vyskupijoje, altaristas kun. Leonardas Kavaliūnas, o rugsėjo 18d. Lauko Sodos, Telšių vyskupijoje, klebonas jubilias kun. Juozapas Gasiūnas.

Kun. Leonardas Kavaliūnas bus laidojamas rugsėjo 20-tą dieną, Aleksote, 12-tą valandą. Vėlionis kun. Leonardas Kavaliūnas mirė sulaukęs 60-ties metų amžiaus. Kunigu buvo įšventintas 1955-ais metais. Ilgus metus buvo Aleksoto klebonas. Mūsų žiniomis, kun. Leonardas Kavaliūnas yra ketvirtas šiemet Vilkaviskio vyskupijoje miręs kunigas.

Telšių vyskupijoje miręs Lauko Sodos klebonas kun. Juozapas Gasiūnas bus laidojamas rugsėjo 21-tą dieną, Lauko Sodoje, 12-tą valandą. Kun. Juozapas Gasiūnas buvo sulaukęs 88-erių metų amžiaus. Kunigu buvo įšventintas 1936-ais metais. Lauko Sodoje dirbo nuo 1965-tų metų. Jubilias kun. Juozapas Gasiūnas yra antras šiemet Telšių vyskupijoje miręs kunigas.

Nuo šių metų pradžios Lietuvoje mirė jau 15-ka kunigų. Visose Lietuvos vyskupijose yra jaučiamas didelis kunigų trūkumas. Apie ketvirtadalį Lietuvos bažnyčių aptarnauja iš kitur atvystantys kunigai, nes apie 160 parapijų neturi savo kunigo. Be to, kuriasi naujos parapijos, statomos naujos bažnyčios, kunigiško darbo laukas plečiasi. Kunigų reikia mokyklose, ligoninėse, visuomeninėse organizacijose, šeimų sielovadai. Bažnyčia nesiliauja kvietusi, kad į kunigybę pašaukimą atsilieptų Tėvynei ir Bažnyčiai ištikimi dori, pamaldūs ir energingi jaunuoliai. Piūtis didelė, o darbininkų mažai... Siųsk, Viešpatie, daugiau darbininkų į savo piūtį...

Molotovo-Ribbentropo susitarimas Jungtinių Tautų asamblėjoje

Bene pirmą kartą Jungtinių Tautų generalinėje asamblėjoje buvo viešai iškeltas ir pasmerktas gėdingasis nacių ir sovietų suokablis, prieš 50 metų pasirašytasis liūdnai pagarsėjęs Molotovo ir Ribbentropo susitarimas. Jo penkiasdešimtmetį iš generalinės asamblėjos tribūnos priminė tuoj po prezidento Bush'o kalbėjęs naujasis Lenkijos užsienio reikalų ministras Skubiszewski. Jis pažymėjo, kad 1939 metų rudenį Lenkija tapo ne tik nacių Vokietijos, bet ir Sovietų Sąjungos stalininės valdžios agresijos auka. Molotovo ir Ribbentropo slaptojo sandėrio pasekmėje, kalbėjo Lenkijos užsienio reikalų ministras, Vokietija iš Vakarų ir Sovietų Sąjunga iš rytų, užpuolusios Lenkiją, ketino ją ištrinti iš Europos žemėlapiu. Vokietijos ir Sovietų Sąjungos susitarimai, kalbėjo toliau ministras, turi būti laikomi negaliojančiais nuo pat jų pasirašymo dienos, nes jie pažeidė moralės principus, tarptautinės teisės dėsnius ir sukėlė neapsakomas kančias milijonam žmonių. Kaip pastebi Vakarų spauda, būdinga, kad Lenkijos užsienio reikalų ministras, pasmerkdamas nacių ir sovietų suokabli, pažymėjo, kad jį pasirašiusios dvi didžiosios valstybės ne tik pasidalino Lenkiją, bet taip pat nulėmė ir kitų šios Europos srities kraštų likimą. Apžvalgininkai pastebi, jog tai neabejotina užuomina apie trijų Pabaltijo kraštų - Lietuvos, Latvijos ir Estijos įjungimą į Sovietų Sąjungą.

Vatikano radijo dienraštis atkreipia dėmesį, kad Lietuvoje yra likęs tikrai vienas dominikonas vienuolis. Tai kunigas Jonas Grigaitis, klebonaujantis Šumsko parapijoje, netoli nuo Vilniaus prie pat dabartinio pasienio su Baltarusija. Kunigas Grigaitis yra 74 metų amžiaus, kunigu buvo įšventintas 39 metais, ir nuo to laiko, rašo Vatikano radijo dienraštis, nepaisant visų įvykių susijusių su Antruoju pasauliniu karu, pastoviai rūpinasi tikinčiųjų sielovada Lietuvoje. Vatikano radijo dienraščio žiniomis, dominikonų kungo Grigaičio aptarnaujamoje Šumsko parapijoje yra apie tris tūkstančius tikinčiųjų, kurių dauguma yra lenkų kilmės. Dienraštis primena, kad pirmoji Dominikonų vienuolijos provincija Lietuvoje buvo įkurta 1674 metais. Devyniolikame šimtetyje, rašo dienraštis, kai Rusijos caro valdžia įsakė uždaryti visus vienuolynus, Lietuvoje ir Baltarusijoje buvo apie 40 dominikonų centrų su apie penkiais šimtais vienuolių. Dominikonų provincija Lietuvoje buvo atgaivinta 1935 metais ir kunigas Grigaitis buvo vienas pirmųjų lietuvių novicijų. Kunigas Jonas Grigaitis praėjusių metų rudenį buvo apsilankęs Romoje.

Rūpesčiai Rytų Vokietijoje

Rytų Vokietijos protestantų ir katalikų Bažnyčių atstovai paragino komunistinę valdžią nedelsiant prarasti krašte politines, ekonomines ir socialines reformas, tuo būdu pašalinant priežastis dėl kurių vis daugiau Rytų Vokietijos piliečių dabar emigruoja į Vakarų Vokietiją. Erfurto-Meiningeno apaštalinis administratorius vyskupas Wanke, kalbėdamas Rytų Vokietijos protestantiškųjų Bažnyčių atstovų suvažiavime Eisenache, pažymėjo, kad krašto valdžia turi skubiai apsvaistyti priežastis dėl kurių dabar vyksta Rytų Vokietijos piliečių masinė emigracija į Vakarų ir tas priežastis tuoj pašalinti. Rytų Vokietijos protestantiškųjų Bažnyčių federacijos pirmininkas Werner Leich, iš savo pusės, Vakarų Vokietijos televizijai ARD duotame interview, pareiškė, kad Rytų Vokietijoje turi būti įvesta daugiapartinė politinė sistema. Jei nebus greitai prarastos gilios reformos, pažymėjo Werner Leich, Rytų Vokietijos politiniam stabilumui gali kilti rimti pavojai.

LRTV

* VILNIUS * VILNIUS * VILNIUS *

Mes galime jums sutvarkyti kelionę geriausiom kainom bet kur į Lietuvą, USSR ir Lenkiją. Pilnas kelionės aptarnavimas, apimant lėktuvus, ekskursijas, pakvietimus ir visas.

Į USSR lėktuvu ten ir atgal nuo \$1,590.
Žavus suderinimas į ar per USA ir Kanadą.
Dovanų siuntiniai į Lietuvą, USSR, Lenkiją.
Kainoraštis paprašius.

ODRA
TRAVEL

CALL OUR OFFICE IN:

- MELBOURNE 311 LATROBE ST. TEL. (03) 670 9454
92 CHAPEL ST. (WINDSOR) TEL. (03) 521 1414
- SYDNEY: 647 GEORGE ST. TEL. (02) 211 5655
- ADELAIDE: 18 WAYMOUTH ST. TEL. (08) 231 4882
- BRISBANE: 144 ADELAIDE ST. TEL. (07) 229 9716

REMKIME TAUTOS FONDA.

nes tai yra pagrindinis pasauliniu mastu organizuotas lėšų telkimas kovai už Lietuvos valstybinę tautinę ir kultūrinę laisvę.

REMKIME LIETUVOS LAISVĖS IZDĄ

nes čia sukaupti pinigai atiteks Lietuvai: kada išsivaduos iš pavergimo. Paremiant testamentiniu būdu būtina sąlyga įrašyti tikslų Tautos Fondo pavadinimą angliškai - Lithuanian National Foundation. Inc., (Tautos Fondas). Nepamirškime - remdami Tautos Fondą ir Lietuvos Laisvės Iždą - jungiamės su kovojančia Lietuva.

Tautos Fondo Atstovybė Melbourne

KO-OPERATINĖ
KREDITO D-JA

"TALKA" veikia visų naudai...

ADELAIDE
MELBOURNE
SYDNEY